



Verksamhetsberättelse  
för polisbrottsutredningen

2023



## Innehållsförteckning

<b>1</b>	<b>Till läsaren</b>	<b>3</b>
<b>2</b>	<b>Systemet för polisbrottsutredning</b>	<b>4</b>
<b>3</b>	<b>Brottsanmälningar som gäller poliser</b>	<b>5</b>
3.1	Polisbrottsärenden och deras antal	5
3.2	Observationer om begäranden om utredning	6
3.2.1	Syftet med begäran om utredning	6
3.2.2	Ärenden som behandlas samtidigt av åklagarens och polisens undersökningsledare	7
3.3	Fördelning av brottsärenden	7
<b>4</b>	<b>Handläggningstid och innehållet i brottsanmälningarna</b>	<b>8</b>
4.1	Undersökningstider	8
4.2	Antal brottsanmälningar per polisinrättning	9
4.3	Innehållet i brottsanmälningarna	10
<b>5</b>	<b>Övriga aktiviteter</b>	<b>10</b>
5.1	Utbildning och intressentgruppssamarbete	10
5.2	Utveckling och samordning	11
5.2.1	Uppföljning av de regionala undersökningsledarna	11
5.2.2	Statistikföring	12
5.2.3	Åklagarundersökningsledarnas övriga övervakning	12
<b>6</b>	<b>Framtiden för systemet för polisbrottsutredning</b>	<b>14</b>
6.1	Utveckling av systemet för polisbrottsutredning	14
6.2	Statistikföring och tillgång till information om polisbrottsärenden	14
7	Internationellt samarbete	15

## Verksamhetsberättelse för polisbrotsutredningen 2023

### 1 Till läsaren

Teamet för polisbrott (från och med 1.1.2024 polisbrotsenheten) upprättar årligen en verksamhetsberättelse för polisbrotsutredningen där man går igenom de centrala nyckeltalen och en sammanfattning av verksamheten under kalenderåret. Avsikten är att se till att historiken bevaras samt att förbättra polisbrotsutredningens transparens och öppenhet. Verksamhetsberättelsen skickas för kännedom till intressentgrupperna och publiceras på Åklagarmyndighetens webbplats.

Riksåklagaren Ari-Pekka Koivisto tillsatte en arbetsgrupp för utveckling av polisbrotsutredningar (dnr SY/31/2023). Arbetsgruppens rapport blev färdig 1.6.2023. Polisstyrelsen för sin del inledde centraliseringen av polisbrotsutredningar till centralkriminalpolisen och fattade 17.11.2023 ett tillsättandebeslut (POL-2023-154945), enligt vilket utredningsresursen för polisbrott centraliseras till centralkriminalpolisen.

En väsentlig del av utvecklingen av utredningsarrangemangen är internationellt samarbete med de organisationer som behandlar brott som misstänks ha begåtts av polisen. Genom samarbetet kan man ta lärdom av och få information om de internationella trenderna.

Helsingfors 3.4.2024

Jonna Ryyänen specialiståklagare, teamledare vid polisbrotsenheten

## **2 Systemet för polisbrotsutredning**

Åklagarundersökningsledarnas befattningsbeskrivning ändrades i oktober 2020 i och med att deras arbete vid riksåklagarens byrå (nedan RÅB) fick en ny betoning. Därefter har betoningen legat på koordineringen, styrningen och utvecklingen av systemet samt på uppföljningen av verksamheten av de regionala åklagarundersökningsledarna.

När riksåklagarens anvisning VKS:2020:1 trädde i kraft har RÅB:s åklagarundersökningsledare också genomfört förutredningar av polisbrotsärenden och fattat beslut att inte inleda förundersökning i sådana enkla ärenden vars överföring till de regionala undersökningsledarna inte har varit ändamålsenligt. Enligt anvisningen kan RÅB:s undersökningsledare med stöd av ett separat förordnande också vara föredragande i klagomålsärenden som riksåklagaren avgjort och som undersökningsledare vid förundersökningar.

RÅB:s åklagarundersökningsledare är undersökningsledare på heltid.

Efter det att anvisningen trädde i kraft har de regionala åklagarundersökningsledarna skött största delen av ärenden som kräver faktiska undersökningsåtgärder. De arbetar som undersökningsledare parallellt med sina övriga åklagaruppgifter.

Vid slutet av år 2023 verkade 16 åklagare som undersökningsledare i polisbrotsärenden. Två av dem arbetade vid RÅB och 14 i olika åklagardistrikt.

Behandlingstiderna för polisbrotsärenden har blivit längre sedan riksåklagarens anvisning VKS:2020:1 trädde i kraft. En del av förklaringen är att antalet ärenden som

fördelas till de regionala undersökningsledarna har ökat avsevärt sedan anvisningen trädde i kraft. Avsikten med centraliseringen av polisbrottsutredningar är att förkorta behandlingstiderna.

Till följd av åtgärderna för omorganisering av polisbrottsutredningar har man sedan år 2023 avvikit från den fördelning av ärendena som nämnts i riksåklagarens anvisning 2020:1. Polisbrottsärenden som kräver faktiska undersökningsåtgärder har allt oftare centraliserats till undersökningsledarna vid polisbrottsteamet.

### **3 Brottsanmälningar som gäller poliser**

#### **3.1 Polisbrottsärenden och deras antal**

Polisbrottsteamet under RÅB:s avdelning för åklagarverksamhet behandlade 1 028 ärenden som krävde åtgärder under år 2023. Som nya ärenden registrerades 982 ärenden i Åklagarmyndighetens datasystem. År 2022 behandlades 898 ärenden som krävde åtgärder, och som nya ärenden registrerades 897 ärenden. Brottsanmälningar som gäller poliser har därmed ökat jämfört med året innan. Antalet anmälningar har dock stabiliserats till omkring 900–1000 anmälningar per år.

Enligt riksåklagarens anvisning 2020:1 ska ett ärende som redan avgjorts inte längre registreras som ett nytt ärende i Åklagarmyndighetens diarium, utan ärendet behandlas under det tidigare diarienumret.

Av denna anledning följer teamet för polisbrott upp både ärenden som registreras som nya ärenden i Åklagarmyndighetens datasystem och ärenden som kräver åtgärder och deras antal. Ärenden som kräver



åtgärder omfattar förutom inkomna nya ärenden också de ovannämnda ärenden där anmälaren upprepar sin brottsanmälan. Om dessa sänder man till den som lämnat in en begäran om utredning ett meddelande om huruvida förundersökning inleds i ärendet på basis av den nya begäran om utredning.

Åtgärder som gäller nya begäranden om utredning av brottsanmälningar som redan avgjorts har i regel vidtagits av RÅB. Under 2023 var antalet dylika anmälningar 68, år 2022 60 och år 2021 sammanlagt 48 stycken. Andelen av ärenden som avgjorts under det tidigare diarienumret av ärenden som krävde åtgärder är omkring fem procent. Antalet är därmed inte helt obetydligt.

### **3.2 Observationer om begäranden om utredning**

#### **3.2.1 Syftet med begäran om utredning**

Redan i flera år har en betydande del av brottsanmälningarna mot polisen gällt polisens beslut. Polisens beslut eller åtgärd som anmälan handlar om har i dessa fall inte motsvarat anmälares önskemål. I brottsanmälningar som gäller polisen motiverar man ofta varför man anser att utredningen bör fortsätta i ärenden som polisen inte tagit upp till utredning. I hopp om att utredningen skulle fortsätta kan anmälaren lämna in rikligt med material som förknippas med den ursprungliga anmälan. I dessa fall kan man berätta för anmälaren att en brottsanmälan mot en polis är fel verktyg, eftersom den åklagare som är undersökningsledare i ett polisbrottsärende inte har befogenhet att ge förordnanden om det brottsärende som ligger till grund för brottsanmälan.

Nya redogörelser som påverkar ärendets eventuella fortsatta utredning bör i dessa fall läggas fram direkt till polisen. Alternativt kan anmälaren om hen vill med stöd av 5 kap. 2 § i förundersökningslagen rikta sin begäran om förordnande av en förundersökning till en regional åklagare. Om avsikten däremot är att klaga på

polisens förfarande bör man anföra en förvaltningsklagan hos polisinrättningen, Polisstyrelsen eller de högsta laglighetsövervakarna.

Behandlingen av ett ärende i "fel process" belastar systemet och leder till frustration hos anmälaren. Det är önskvärt att man i synnerhet vid polisens serviceställen frågar anmälarna om de vill att ärendet utreds i ett administrativt eller ett straffprocessuellt förfarande. Då kan man vid behov berätta om skillnaderna mellan dessa processer för anmälaren.

### **3.2.2 Ärenden som behandlas samtidigt av åklagarens och polisens undersökningsledare**

Enligt 2 kap. 4 § i förundersökningslagen kan åklagaren leda förundersökningen även till den del det i ärendet utöver en polisman finns någon annan misstänkt, om detta är ändamålsenligt med tanke på utredningen av ärendet. En del av brottsanmälningar som gäller poliser gäller även andra parter. Om undersökningsledningen har fördelats på olika hålls finns det en risk att slutresultaten blir olika, till exempel vad gäller utredningstiden.

Om åklagaren beslutar att inte inkludera en annan misstänkt till sin undersökningsledning är det viktigt att underrätta den regionala polisinrättningen om detta för att försäkra sig om att brottsanmälan som gäller en annan part kommer att behandlas och avgöras.

### **3.3 Fördelning av brottsärenden**

Fördelningen av brottsärenden mellan polisbrottsteamet och de regionala åklagarundersökningsledarna granskas årligen. Under 2023 avgjorde RÅB:s undersökningsledare 575 polisbrottsärenden som krävs åtgärder. 385 ärenden fördelades till de regionala undersökningsledarna. Året innan avgjorde polisbrottsteamets undersökningsledare 482 ärenden som krävde åtgärder och

överförde 416 ärenden till de regionala undersökningsledarna. Motsvarande siffror år 2021 var 402 och 628.

Det relativa antalet ärenden som överförts till de regionala undersökningsledarna har under de senaste åren blivit lägre bland annat till följd av högbelastningen som uppstod i distrikten. Minskningen har för sin del hjälpt till att åtgärda eftersläpningen.

#### **4 Handläggningstid och innehållet i brottsanmälningarna**

##### **4.1 Undersökningstider**

Den genomsnittliga handläggningstiden av polisbrottsärenden har ökat under senare år. Under 2023 var den 270,34 dagar hos de regionala undersökningsledarna (201 dagar år 2022) och 93,19 dagar hos RÅB:s undersökningsledare (34 dagar år 2022).



Behandlingstiderna påverkades delvis av eftersläpningen av ärenden hos åklagarundersökningsledarna samt av de bristfälliga utredningsresurserna vid enskilda polisinrättningar vad gäller utredning av både finsk- och svenskspråkiga polisbrottsärenden. Att behandlingstiderna blivit längre hos RÅB:s undersökningsledare förklaras delvis av ökningen av antalet ärenden samt även av



att RÅB:s undersökningsledare allt oftare beslutat att leda utredningen av ärenden där förundersökning inletts.

Vid slutet av år 2023 hade 92 ärenden varit anhängiggjorda i över ett år hos åklagarundersökningsledarna. Antalet har minskat med cirka 10 procent från år 2022 (102 st.). År 2023 och år 2022 var antalet oavgjorda ärenden vid årets slut väldigt olika hos de enskilda undersökningsledarna oavsett hur många ärenden som tilldelats dem under året.

#### **4.2 Antal brottsanmälningar per polisinställning**

Antalet brottsanmälningar mot poliser står ofta i proportion till polisinställningens storlek. Statistiken visar att ju större invånarantalet inom polisinställningens verksamhetsområde är, desto fler brottsanmälningar görs mot poliser.

År 2023 mottogs flest begäranden om utredning som krävde åtgärder om poliser vid polisinställningen i Helsingfors. Näst flest begäranden om utredning togs emot om poliser vid polisinställningarna i Sydvästra Finland och Östra Finland. Året innan mottogs flest begäranden om utredning om poliser vid polisinställningen i Helsingfors och näst flest om poliser vid polisinställningarna i Inre Finland och Sydvästra Finland. Skillnaderna mellan antalet begäranden om utredning kan delvis förklaras med de enskilda personer som lämnat in anmälningar.

Under 2023 var antalet anmälningar som krävde åtgärder lägst för polisens landsomfattande enheter Skyddspolisen och Polisstyrelsen samt Ålands polismyndighet (polisen på Åland). Resultatet var liknande året innan.

Antalet anmälningar som krävde åtgärder var lägst för polisens landsomfattande enheter Skyddspolisen och Polisstyrelsen samt Ålands polismyndighet.

### **4.3 Innehållet i brottsanmälningarna**

Statistiken om innehållet i brottsanmälningarna grundar sig på polisbrottsteamets arbetsbokföring. Statistikföringen lär bli enklare från och med 2024 när registreringen av uppgifter i datasystemet Patja för polisärenden har ändrats genom Polisstyrelsens nya anvisning POL-2023-120671. Huvudregeln är att alla anmälningar som registreras på basis av anmälningar om polisbrott registreras som R-ärenden. En brottsrubricering eller brottsrubriceringar registreras i anmälan enligt innehållet i begäran om utredning.

Under 2023 var den enskilda ärendetyp som ledde till flest åtgärder anmälningar om beslut som polisen fattat. I dessa var det vanligtvis fråga om beslut om undersökning som polisen fattat i enlighet med förundersökningslagen samt administrativa beslut om tillstånd o.d. Anmälningar som gav upphov till näst flest åtgärder gällde polisernas beteende. Resultaten är liknande som året innan.

I kategorin *Annat* fanns 393 ärenden som krävde åtgärder under 2023. Året innan var antalet 429. Denna kategori omfattar till exempel anmälningar om egendomsbrott och andra brott mot strafflagen samt misstankar om att polisen riktar bevakning eller uppföljning mot en person samt mer allmänt att polisens förfarande uppfattas som brottsligt.

## **5 Övriga aktiviteter**

### **5.1 Utbildning och intressentgruppsarbete**

Egentliga utbildningsevenemang som anordnades under 2023 var den traditionella polisbrotsutredningskonferensen på våren och åklagarundersökningsledarnas utbildningsdagar på hösten. Målgruppen för konferensen var förutom polisbrottsteamet och de regionala åklagarundersökningsledarna även polisenheternas kontaktpersoner för polisbrott, polisbrotsutredare, de personer vid Polisstyrelsen som sköter polisbrotsärenden samt företrädare för de allmänna

laglighetsövervakarna och polisens egen laglighetsövervakning. Under seminariet behandlades intressentgruppernas aktuella frågor och lägesbilder samt frågor om den kommande omorganiseringen av utredningsåtgärder avseende polisbrott.

Målgruppen för utbildningsdagarna på hösten 2023 var åklagarundersökningsledarna för polisbrott och polisbrotsutredarna. Utbildningens fokus var på undersökningsledarnas och utredarnas substanskunnande.

För åklagare som handlägger polisbrotsärenden har också erbjudits utbildning anordnad av Åklagarmyndigheten och olika samarbetspartner som till exempel polisyrkeshögskolan och justitieministeriet. Möjligheten att delta i omfattande utbildningar främjar tillgången till utbildning på båda inhemska språken.

Under året träffade företrädare för polisbrottsteamet högsta laglighetsövervakare på initiativ av riksdagens justitieombudsman. Avsikten har varit att anordna dylika möten varje år. Internationellt samarbete har upprätthållits med andra myndighetsparter som behandlas polisbrotsärenden.

Seminarium för polisbrotsutredningen har planerats även för våren 2024. Övrig utbildning för åklagare och utredare som behandlar polisbrott får vänta tills polisbrotsenheten börjar sin verksamhet i sin nya form.

## **5.2 Utveckling och samordning**

### **5.2.1 Uppföljning av de regionala undersökningsledarna**

Efter det att riksåklagarens anvisning 2020:1 trädde i kraft har uppföljning av de regionala åklagarundersökningsledarnas verksamhet varit en väsentlig del av polisbrottsteamets uppgifter. Genom uppföljningen erhålls information om handläggningen och slutresultatet av ärendena. Informationen kan användas för att välja inriktning för utbildningen gällande polisbrotsärenden och vid behov ingripa i missförhållanden.

I uppföljningen fästs särskild uppmärksamhet bland annat vid handläggningstiderna, användningen av tvångsmedel samt beslutens kvalitet och enhetlighet. Teamledaren för polisbrottsteamet upprättar en uppföljningsrapport om observationerna.

Information om statistiken och kvaliteten samlas in för den ansvariga statsåklagaren för polisbrott. En uppföljningsrapport om RÅB:s åklagarundersökningsledare upprättas på basen av dessa uppgifter.

### **5.2.2 Statistikföring**

Polisbrottsteamet har fört statistik över innehållet i polisbrottsanmälningarna sedan 1.1.2019. Polisbrottsärenden har centraliserats i sin egen datasystembas hos Åklagarmyndigheten. Systemet ger inte automatiskt statistiska uppgifter om innehållet i brottsanmälningarna. Statistiken har under 2023 grundat sig huvudsakligen på den manuella registreringen.

RÅB fick 1.1.2024 en egen distriktskod i informationssystemet för polisärenden Patja. Nu registreras alla polisbrottsärenden med RÅB:s distriktskod 1225. En egen distriktskod gör det lättare att erhålla statistiska uppgifter.

### **5.2.3 Åklagarundersökningsledarnas övriga övervakning**

Under 2023 tog RÅB emot 31 klagomål om undersökningsledare i polisärenden. Fyra av dessa har avgjorts före publiceringen av denna verksamhetsberättelse.

Klagomålen handlade om undersökningsledarnas beslut att inte inleda en förundersökning. Biträdande riksåklagaren tog inte upp dessa beslut för ett nytt avgörande, utan undersökningsledarnas beslut förblev i kraft.

Åklagarundersökningsledarna ansågs inte ha överskridit sin prövningsrätt vad gäller dessa beslut.

År 2022 lämnades sammanlagt 37 klagomål om åklagarundersökningsledare in. Biträdande riksåklagaren tog inte upp någon av klagomålen om åklagarundersökningsledares beslut att inte inleda en förundersökning då heller, och åklagarundersökningsledarna ansågs inte ha överskridit sin prövningsrätt.

Under 2023 behandlade justitiekanslern och riksdagens justitieombudsman ett ärende som handlade om en regional undersökningsledares förfarande när denne skulle besvara förfrågningar samt fördröjning av förundersökningen, förfarandet avseende slutgiltiga utlåtanden och preskribering av en åtalspunkt. Ett klagomål om RÅB:s undersökningsledares förfarande behandlades vid riksdagens justitieombudsmans kansli. Klagomålet handlade om besvarande av en begäran om information samt skickande av utredningsanmälan och bekräftelse av anmälan.

Under 2023 behandlade justitiekanslern inte några klagomål om RÅB:s undersökningsledare.

Året innan delgav riksdagens justitieombudsman riksåklagarens byrå ett ärende där justitieombudsmannen hade bedömt en åklagarundersökningsledares förfarande. I ärendet var det fråga om en bedömning av polisens allmänna ledares och jourhavande åklagarundersökningsledares förfarande i anslutning till ett gripande. Justitieombudsmannen ansåg inte att åklagarundersökningsledaren skulle ha förfarit på ett felaktigt sätt i samband med själva gripandet, men uppmärksammade åklagarundersökningsledaren och polisens allmänna ledare om vikten av lyckad kommunikation när ett beslut om tvångsmedel fattas samt betonade att namnet på den tjänsteman som beslutat om tvångsmedel alltid ska kunna utredas på ett tillförlitligt sätt i efterhand.

## **6 Framtiden för systemet för polisbrotsutredning**

### **6.1 Utveckling av systemet för polisbrotsutredning**

Den viktigaste förändringen under 2024 kommer att vara omorganiseringen av polisbrotsutredningen. Personaländringar är att vänta vad gäller undersökningsledare och utredare av polisbrott. Det är viktigt att omorganiseringen sker kontrollerat och smidigt, vilket förutsätter adekvat beredning och beredskap för förändringen.

Polisbrotsenheten finns i RÅB:s nya avdelning för åklagarverksamhet som inledde sin verksamhet 1.1.2024. Polisbrotsenheten har hand om förbehandling och förundersökning av polisbrott, de åtalsärenden som förordnats enhetens åklagarundersökningsledare för behandling samt anordnande och styrning av beredskapstjänstgöringen av åklagarundersökningsledarna. Åtgärder har också vidtagits för att utveckla systemet för polisbrotsutredning genom att öka antalet åklagare vid polisbrotsenheten från två till tre.

### **6.2 Statistikföring och tillgång till information om polisbrotsärenden**

Antalet begäranden om information har ökat under de senaste åren, och polisbrotsärendena intresserar även medier. De nuvarande datasystemen begränsar tillgången till statistiska uppgifter om polisbrotsärenden.

Det är inte möjligt att erhålla statistiska uppgifter till exempel om antalet inledda förundersökningar och väckta åtal från Åklagarmyndighetens system. Uppgifterna grundar sig på åklagarundersökningsledarnas informationsskyldighet och de manuella registreringar som polisbrottsteamet gjort på basis av denna informationsskyldighet i enlighet med riksåklagarens allmänna anvisning 2020:1. Det händer dock att man glömmer att lämna information om avgörandena, vilket påverkar tillförlitligheten av de statistiska uppgifterna. Det blir lättare att få tillgång

till information när behandlingen av polisbrottsärenden centraliseras till den nya enheten.

## **7 Internationellt samarbete**

Under 2023 har polisbrottsteamet ytterligare fördjupat det internationella samarbetet med övriga myndighetsparter som behandlar polisbrottsärenden. De nordiska länderna har utrett juridiken och bästa praxis för behandlingen av polisbrottsärenden i de olika nordiska länderna. För detta inrättades en nordisk projektgrupp år 2019. Åklagarmyndigheten ingick i ett samförståndsavtal med de nordiska myndigheter som utreder polisbrott (*Memorandum of understanding between the Authorities in the Nordic Countries investigating Police Employees*) på Island 14.6.2023. I avtalet fastställs hur samarbetet mellan de nordiska myndigheter som handlägger polisbrottsärenden ska främjas och underlättas – till exempel vilka förfaranden bör eftersträvas när en straffprocess i ett av de nordiska länderna berör polisen i ett annat nordiskt land. Syftet med samförståndsavtalet är att värna om fortsatt nordiskt samarbete i polisbrottsärenden.

RÅB:s polisbrottsteam godkändes som medlem i nätverket *Internal Criminal Investigation Network (ICIN)* 25.9.2023. Nätverkets huvudsyfte är att byta information om hur korruption inom polisen kan upptäckas och utredas. Avsikten är att ICIN ska ge verktyg med vilka man kan hjälpa Europol i dess operativa undersökningar och i samarbetet mellan medlemmarna. Nätverket består av omkring 30 myndigheter som utreder polisbrottsärenden från olika europeiska länder.

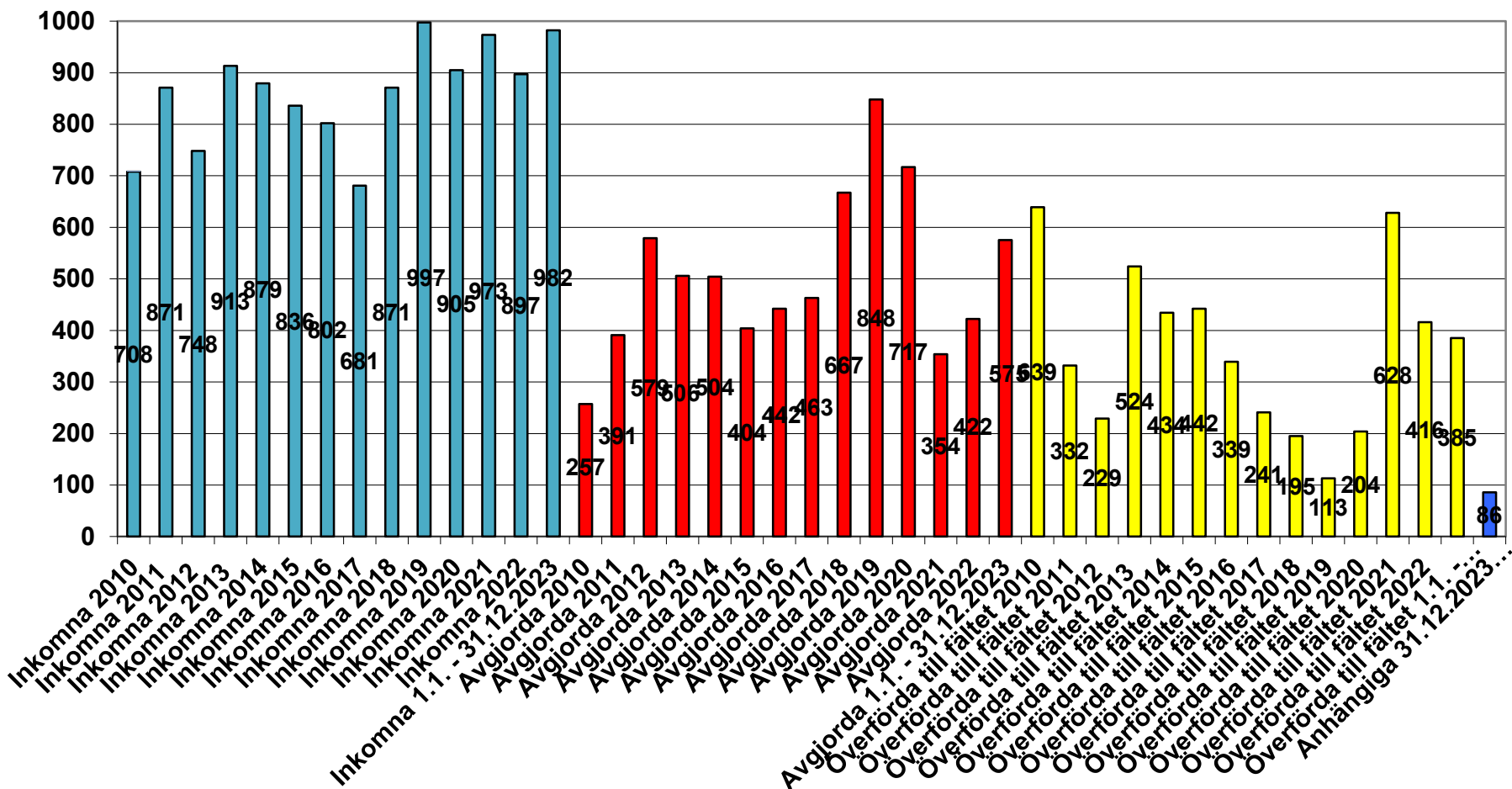
Internationellt samarbete mellan myndigheter som behandlar polisbrottsärenden ökar möjligheterna att bekämpa brottslighet. Det gränsöverskridande samarbetet ger möjligheter att effektivisera verksamheten och övervakningen.



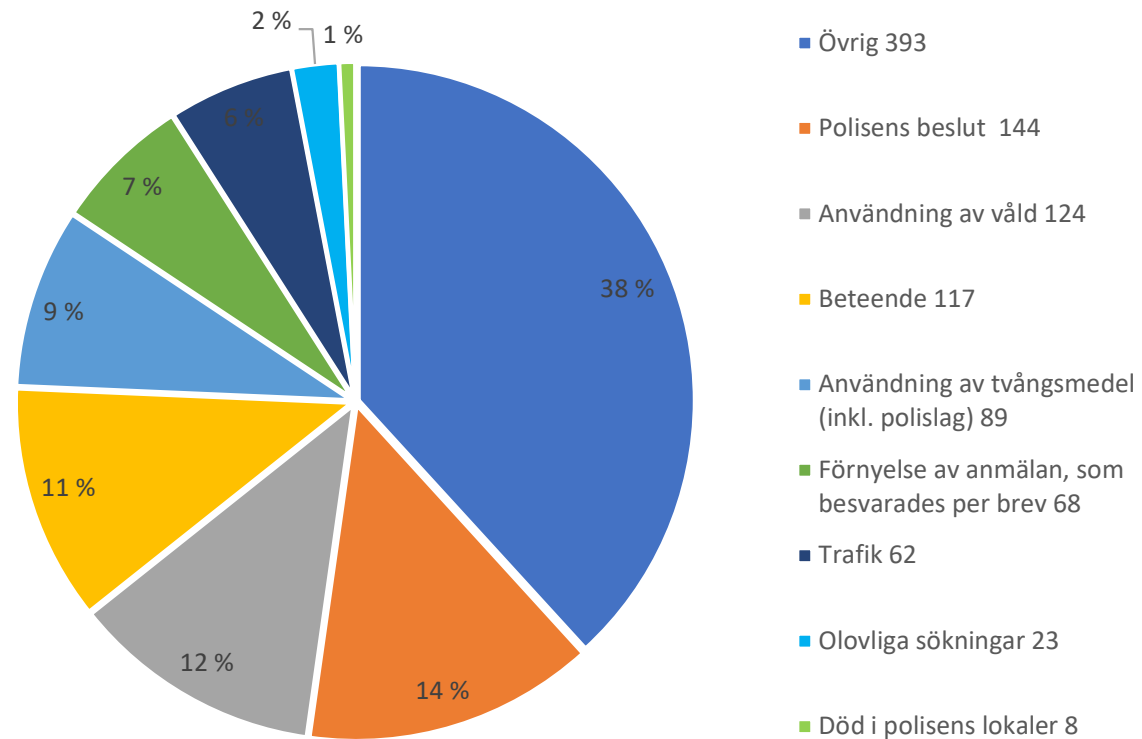
Bilagorna börjar på följande sidor. Bilagorna är inte tillgängliga.

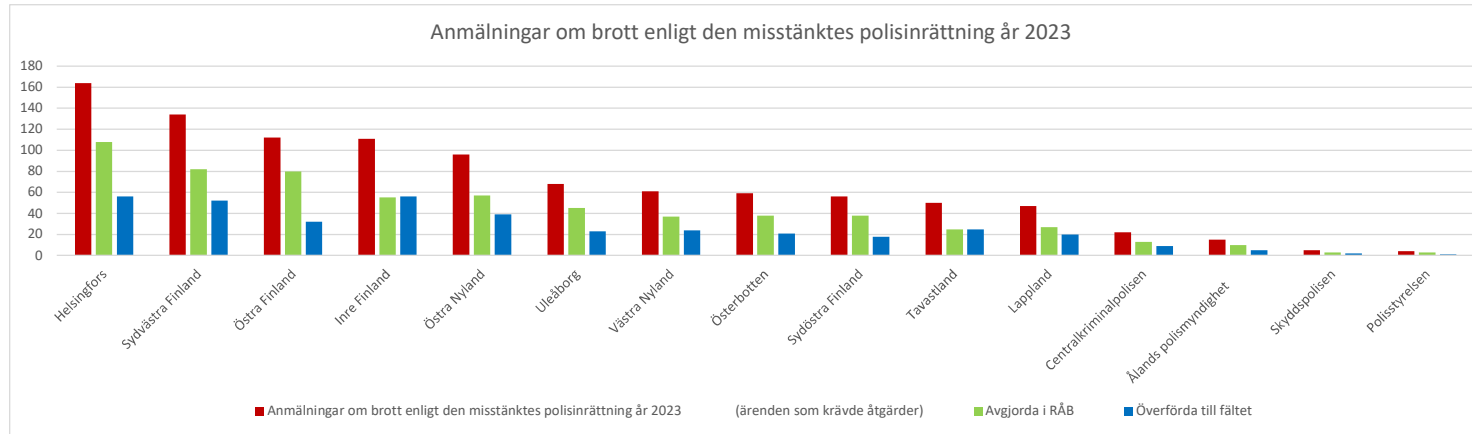


# Polisbrottsärendena i Riksåklagarämbetet/Riksåklagarens byrå åren 2010 - 2022 och 1.1. - 31.12.2023



## Ärenden som krävde åtgärder år 2023 totalt 1028





	Helsingfors	Sydvästra Finland	Östra Finland	Östra Inre Finland	Nyland	Västra Uleåborg	Nyland	Österbotten	Sydöstra Finland	Tavastland	Lappland	Centralkrimin alpolisen	Ålands polismyndighet	Skyddspol isen	Polisstyrelsen
<b>Anmälningar om brott enligt den misstänktes polisinstans år 2023 (ärenden som krävde åtgärder)</b>	<b>164</b>	<b>134</b>	<b>112</b>	<b>111</b>	<b>96</b>	<b>68</b>	<b>61</b>	<b>59</b>	<b>56</b>	<b>50</b>	<b>47</b>	<b>22</b>	<b>15</b>	<b>5</b>	<b>4</b>
<b>Avgjorda i RÅB</b>	<b>108</b>	<b>82</b>	<b>80</b>	<b>55</b>	<b>57</b>	<b>45</b>	<b>37</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>25</b>	<b>27</b>	<b>13</b>	<b>10</b>	<b>3</b>	<b>3</b>
<b>Överförda till fältet</b>	<b>56</b>	<b>52</b>	<b>32</b>	<b>56</b>	<b>39</b>	<b>23</b>	<b>24</b>	<b>21</b>	<b>18</b>	<b>25</b>	<b>20</b>	<b>9</b>	<b>5</b>	<b>2</b>	<b>1</b>